

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az angol történész, Eric Hobsbawm egyik kötetében a *rövid huszadik századról* beszélt. Azt elemezte, hogy ez az első világháborútól a hidegháború korszakának lezárulásáig tartó korszak alig volt hosszabb hét évtizednél.

De ez a „csonka” évszázad is elegendő volt ahhoz, hogy több száz évnyi szenvedést zúdítson az emberiségre. Magyarországot különösen súlyos csapások érték ebben az időszakban. Mindez máig olyan kérdéseket vet fel, amelyekkel nemcsak a történészeknek kell megbirkózniuk, hanem a társadalomnak, a közösségi emlékezetnek is.

Ilyen vitára váró kérdés Tildy Zoltán köztársasági elnök életútjának föltárása, értelmezése is, aki azon történelmi személyiségek közé tartozik, akiről méltatlanul keveset tudunk. Legfőbb oka ennek, hogy Tildy azokban az időkben volt a politikai élet egyik főszereplője, amelyek valódi történetéről évtizedeken át hallgatni kellett.

Tildy Zoltán két időszakban került reflektorfénybe. Mindkét alkalommal a nemzet szuverenitása és demokratikus fejlődése volt a tét. Mindkét alkalommal a szovjet megszállók és a kollaboráns kommunisták típorták el azokat a törekvéseket, amelyeknek kiemelkedő képviselője volt. Nem véletlen hát, hogy a diktatúra nemcsak életében, hanem holtában is ellenségének tekintette.

Pedig értékes, figyelemre méltó és gazdag pályafutás az övé. Méltó arra, hogy a nemzeti emlékezetben megkülönböztetett helyet kapjon.

Már közéleti szereplésének kezdete is elgondolkodtató. Az örökkévalóság kérdéseire figyelő református lelkész erkölcsi megfontolásból vállalt politikai szerepet. Tehetsége, embersége révén pedig egyre fontosabb feladatokat kap. Vezető kisgazda politikusként védi a parasztság érdekeit. Magyarország hadszíntérré válása idején már a nemzet sorsának alakításában vállalja történelmi felelőssége diktálta feladatait. Ez az út a köztársasági elnöki székhelyig vezet, amire nem személyes ambíciói készítették. Felsőbb érdeket szolgálva fogadta el a köztársasági elnöki tisztséget.

A *„termékeny belső nemzeti egyetértésért, a gyógyulásért és felemelkedésért, a súlyos küzdelmet folytató magyar népért és a nemzet jövőjéért akarok munkálkodni”* – mondta első elnöki beszédében. Egész életében ez a gondolkodás jellemezte. Később, 1956 forradalmának napjaiban is e meggyőződésből fogadta el a Nagy Imre kormány államminiszteri megbízatását. Mindkétszer nagy árat fizetett elveiért.

Életútja olyan kérdéseket vet fel, amelyek a magyar 20. század legsúlyosabb problémái közé tartoznak. A parasztság sorsa, szociális krízis, nemzeti modernizáció, szuverenitás, demokrácia, a megszálló nagyhatalmakkal szemben a magunk útjának keresése.

Ezek felvetése külön-külön is embert próbáló feladat. Együttes, hiteles képviselőjük pedig a sors kihívása. Tildy Zoltán értékválasztásaiban, döntéseiben, cselekedeteiben a magyarság megmaradásának szolgálata találkozott össze a keresztyén erkölcs parancsaival.

Ezért volt sorsszerű, hogy a politikai ellenfelek közti megértést, a nemzet javáért történő érdekegyesítést szorgalmazó, kiegyenlítő szándékú Tildy Zoltán rendre konfrontálódott minden ember- és nemzetellenes erővel. A napi politikában a legsötétebb erők, a leggyászosabb emlékű diktatúrák diadalmaskodtak vele szemben.

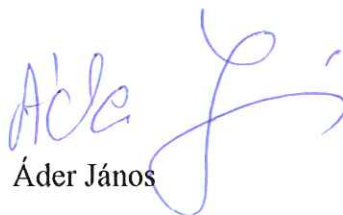
1949, majd 1956. november 4. után elbukni látszott a nemzet és a demokrácia eszméje, amelyek szolgálatában politikai szerepet vállalt. Az 1989-1990 óta megtett történelmi út azonban ezeknek az eszméknek az erejére épült. Születésének 125. évfordulóján okkal mondhatjuk: itt az ideje, hogy a történelem ne csak eszméinek, hanem neki is igazságot szolgáltasson.

Azzal a hűséggel kell emléke mellé állni, ahogyan a szeghalmiak is teszik. Remélem, hogy a most kezdődő konferencia segít majd abban, hogy hiteles képet alkothassunk egykori államfőnk sorsáról, emberi és politikusi teljesítményéről.

Ehhez kívánok Önöknek termékeny vitákat, sok sikert.

Budapest, 2014. november 18.

Áder János

